2023 ఐఎన్ ఎస్ సి 1049

ప్రచురణార్హమైన

భారతదేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానము

సివిల్ ప్రారంభిక అధికార పరిధి

రిట్ పిటిషన్ (సివిల్) నం. 1268 / 2023

గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఎన్ సి టి ఆఫ్ ఢిల్లీ ...పిటిషనర్(లు)

వర్సెస్

యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా & అండ్ అదర్స్ ...ప్రతివాది(లు)

తీర్పు

డాక్టర్ ధనంజయ వై చంద్రచూడ్, ప్రధాన న్యాయమూర్తి

1. గవర్నమెంట్ ఆఫ్ నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ ఆఫ్ ఢిల్లీ (జి ఎన్ సి టి డి) ప్రస్తుత ప్రధాన కార్యదర్శి పదవీ విరమణ 2023 నవంబర్ 30న జరగాల్సి ఉంది. గవర్నమెంట్ ఆఫ్ నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ ఆఫ్ ఢిల్లీ (సవరణ) చట్టం 2023 "2023 సవరణ చట్టం" ద్వారా సవరించబడిన నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ ఆఫ్ ఢిల్లీ చట్టం 1991 జి ఎన్ సి టి డి చట్టం 1991" లోని 45 హెచ్ (2) తో చదివిన 45 ఎ (డి) తో చదివిన 41 వ సెక్షన్ల కింద అధికారాన్ని ఉపయోగించి భారత యూనియన్ ఏకపక్షంగా ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమిస్తుందని నమ్మడానికి తమకు కారణం ఉందని పిటిషనర్ ఈ కోర్టును ఆశ్రయించారు.

,

ఎ. జి ఎన్ సి టి డి యొక్క ప్రధాన కార్యదర్శిని ఏకపక్షంగా నియమించడం లేదా ప్రస్తుత ప్రధాన కార్యదర్శి పదవీకాలాన్ని పొడిగించకుండా ప్రతివాదులను నిరోధించే ఆదేశం; మరియు

బి. జి ఎన్ సి టి డి లో పనిచేసిన ఆవశ్యకమైన అనుభవం ఉన్న ఎ జి ఎం యు టి కేడర్ లో పనిచేస్తున్న ఐదుగురు సీనియర్ అధికారులలో ఒకరిని నియమిస్తూ ఒక ఉత్తర్వు.

కోరుతూ: రాజ్యాంగంలోని అధికరణ 32 కింద పిటిషనర్ ప్రొసీడింగులను ప్రారంభించారు

ప్రస్తుత అధికారికి ఆరు నెలల పొడిగింపు మంజూరు చేయాలని కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించిందని సొలిసిటర్ జనరల్ కోర్టుకు తెలియజేశారు.

2. రాజ్యాంగంలోని అధికరణ 239 ఎ ఎ (3)(ఎ) ప్రకారం కొన్ని మినహాయించిన అంశాలు మినహా కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు వర్తించే రాష్ట్ర జాబితా లేదా ఉమ్మడి జాబితాలోని ఏదైనా అంశానికి సంబంధించి చట్టాలను రూపొందించే అధికారం శాసనసభకు ఉంటుంది. మినహాయించబడిన అంశాలలో రాష్ట్ర జాబితాలోని ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 మరియు ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 కు సంబంధించిన రాష్ట్ర జాబితాలోని ఎంట్రీలు 64, 65 మరియు 66 ఉన్నాయి. పర్యవసానంగా, (i) పబ్లిక్ ఆర్డర్ (ఎంట్రీ 1); (ii) పోలీసు (ఎంట్రీ 2); మరియు (iii) భూమి (ఎంట్రీ 18) యొక్క అంశాలు శాసనసభ యొక్క శాసన పరిధికి వెలుపల ఉంటాయి. అధికరణ 238-ఎఎ(3)లో నిర్దేశించిన విధంగా ఎన్ సి టి డి మరియు భారత యూనియన్ మధ్య శాసనాధికార విభజన క్రింద సంగ్రహించబడింది:

ఎ. రాష్ట్ర జాబితా లేదా ఉమ్మడి జాబితాలో పేర్కొన్న కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు వర్తించే అటువంటి విషయాలకు సంబంధించి ఎన్ సి టి డి యొక్క మొత్తం లేదా ఏ భాగానికైనా చట్టాలను రూపొందించే సామర్థ్యం ఎన్ సి టి డి శాసనసభకు ఉంది, రాష్ట్ర జాబితాలోని జాబితా అధికరణ 239- ఎఎ (3)

(ఎ) లోని 1 (పబ్లిక్ ఆర్డర్), 2 (పోలీస్), మరియు 18 (భూమి) ఎంట్రీలకు సంబంధించినవి, అవి 1,2 మరియు 18 ఎంట్రీలు మరియు రాష్ట్ర జాబితాలోని 64, 65, మరియు 66 ఎంట్రీలకు సంబంధించిన విషయాలు మినహా,

బి. రాష్ట్ర జాబితా మరియు ఉమ్మడి జాబితా అధికరణ 239- ఎఎ (3) (బి) లోని అన్ని ఎంట్రీలకు సంబంధించి ఎన్ సి టి డి కోసం చట్టాలను రూపొందించే అధికారం పార్లమెంటుకు ఉంటుంది;

సి. ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసనసభ చేసిన ఏదైనా చట్టం యొక్క నిబంధన పార్లమెంటు చేసిన చట్టం యొక్క నిబంధనకు విరుద్ధంగా ఉంటే, పార్లమెంటు చేసిన చట్టం ప్రబలంగా ఉంటుంది. అధికరణ 239- ఎఎ (3) (సి)

3. ఈ కోర్టుకు చెందిన రెండు రాజ్యాంగ ధర్మాసనాలు రాజ్యాంగంలోని అధికరణ 239ఎఎ లోని నిబంధనల ప్రకారం నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ (జాతీయ రాజధాని ప్రదేశం) కి కల్పించిన రాజ్యాంగ హోదాపై విచారించాయి, అవి:

(i) **స్టేట్ (ఎన్ సి టి ఆఫ్ ఢిల్లీ) వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా** (2018) 8 ఎస్ సి సి 501-

(ii) **గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఎన్ సి టి ఆఫ్ ఢిల్లీ వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా** (2023) 9 ఎస్ సి సి 1 - "**2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం**"

4. రాజ్యాంగ ధర్మాసనం యొక్క రెండవ నిర్ణయం (2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు) ప్రత్యేకంగా నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ ఆఫ్ ఢిల్లీ (ఎన్ సి టి డి) కు సంబంధించిన "సర్వీసెస్" పై నియంత్రణకు సంబంధించినది. సర్వీసెస్ విషయం ఏడవ షెడ్యూల్ ("స్టేట్ పబ్లిక్ సర్వీసెస్; స్టేట్ పబ్లిక్ సర్వీసెస్ కమిషన్") కు రాష్ట్ర జాబితాలోని 41వ ఎంట్రీలో ఉంది. రాష్ట్ర జాబితాలోని ఏడవ షెడ్యూలు ("స్టేట్ పబ్లిక్ సర్వీసెస్" లోని ఎంట్రీ 41 లో చేర్చబడింది. స్టేట్ పబ్లిక్ సర్వీసెస్ కమిషన్). 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు, అధికరణ 239-ఎఎ (3) (ఎ) నిబంధనలో స్పష్టంగా మినహాయించబడినవి కాకుండా ఇతర ఎంట్రీలపై ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన అధికారాన్ని మినహాయించదని, అందువల్ల, ఎన్ సి టి డి కి "సర్వీసెస్" పై శాసనపరమైన సామర్థ్యం కలిగి ఉందని నిర్ణయించింది. కార్యనిర్వాహక అధికారం శాసనాధికారంతో సహ-విస్తృతంగా ఉంటుంది కాబట్టి, ఎన్ సి టి డి కి "సర్వీసెస్" పై కార్యనిర్వాహక

అధికారం ఉంటుందని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. భారత యూనియన్ మరియు ఎన్ సి టి డి రెండింటికీ శాసనపరమైన సామర్థ్యం ఉన్న ఎంట్రీలపై కార్యనిర్వాహక అధికార పరిధికి సంబంధించి ఒక యాదృచ్ఛిక సమస్య తలెత్తింది. అధికరణలు 73 మరియు 162 లోని సూత్రాల ఆధారంగా 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం పార్లమెంటుకు కూడా శాసన సామర్థ్యం ఉన్న ఎంట్రీలపై, కార్యనిర్వాహక అధికారం సాధారణంగా ఎన్ సి టి డి వద్ద ఉంటుందని పేర్కొంది. ఏదేమైనా, అటువంటి కార్యనిర్వాహక అధికారం రాజ్యాంగ నిబంధనలు లేదా పార్లమెంటు చేసిన చట్టం [అధికరణ 73 యొక్క మినహాయింపు నిబంధన ప్రకారం, రాజ్యాంగం లేదా పార్లమెంటు యొక్క చట్టం ద్వారా అటువంటి అధికారాన్ని స్పష్టంగా మంజూరు చేయకపోతే, రాష్ట్రం కూడా అమలు చేయగల విషయాలపై భారత యూనియన్ కార్యనిర్వాహక అధికారం ఉండదు. అధికరణ 162 యొక్క మినహాయింపు నిబంధన ప్రకారం, రాష్ట్ర శాసనసభ మరియు పార్లమెంటు రెండూ చట్టాలను రూపొందించగల విషయాలలో, రాష్ట్రాల కార్యనిర్వాహక అధికారం పార్లమెంటు చట్టం లేదా రాజ్యాంగం ద్వారా భారత యూనియన్ కి స్పష్టంగా ప్రదానం చేయబడిన కార్యనిర్వాహక అధికారానికి లోబడి ఉంటుంది మరియు పరిమితం చేయబడుతుంది.] ద్వారా భారత యూనియన్ కి స్పష్టంగా ప్రసాదించబడిన కార్యనిర్వాహక అధికారానికి "లోబడి మరియు పరిమితం" చేయబడుతుంది. సంబంధిత పరిశీలన క్రింద పొందుపరచబడింది:

> "85. […] ఎన్ సి టి డి యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారం అధికరణ 239ఎఎ (3) లో స్పష్టంగా మినహాయించిన ఎంట్రీలు కాకుండా జాబితా II మరియు జాబితా IIIలోని అన్ని ఎంట్రీలకు విస్తరిస్తుంది. రాజ్యాంగం లేదా పార్లమెంటు చట్టం ద్వారా యూనియన్ కు అటువంటి అధికారం మంజూరు చేయబడినప్పుడు మాత్రమే అటువంటి అధికారం యూనియన్ యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారానికి (లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ద్వారా) లోబడి ఉంటుంది. అందువల్ల, ఎన్ సి టి డి యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారం, పార్లమెంటు ద్వారా చట్టం లేనప్పుడు, చట్టం చేసే అధికారం ఉన్న అన్ని అంశాలకు విస్తరిస్తుంది."
>
> […]
>
> "95. […] యూనియన్ యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారం, రాష్ట్ర జాబితాలోని ఏదైనా అంశానికి సంబంధించిన దాని కార్యనిర్వాహక అధికారంపై ఒక చట్టం లేనప్పుడు, ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన పరిధి నుండి మినహాయించబడిన మూడు ఎంట్రీలకు సంబంధించిన విషయాలను మాత్రమే కవర్ చేస్తుంది. పర్యవసానంగా, చట్టం లేదా రాజ్యాంగంలోని నిబంధన లేనప్పుడు, కేంద్ర ప్రభుత్వం తరఫున వ్యవహరిస్తున్న లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారం అధికరణ 73 లోని పరిమితులకు లోబడి అధికరణ 239-ఎఎ (3) (ఎ) లో పేర్కొన్న మూడు ఎంట్రీలకు సంబంధించిన విషయాలకు మాత్రమే

> విస్తరిస్తుంది. అంతేకాక, లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ జి ఎన్ సి టి డి మంత్రిమండలితో విభేదిస్తే, అతను వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలలో నిర్దేశించిన ప్రక్రియకు అనుగుణంగా వ్యవహరించాలి. ఏదేమైనా, ఎన్ సి టి డి యొక్క పరిధిలో ఉన్న ఏదైనా అంశంపై కార్యనిర్వాహక అధికారాన్ని మంజూరు చేస్తూ పార్లమెంటు చట్టం రూపొందించినట్లయితే, లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారాన్ని ఆ చట్టంలో పొందుపరిచిన మేరకు సవరించబడుతుంది. ఇంకా, జి ఎన్ సి టి డి చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ప్రకారం లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ మరియు మంత్రిమండలి నిర్దిష్ట సందర్భాల్లో రాష్ట్రపతి జారీ చేసిన నిర్దిష్ట ఆదేశాలను పాటించాలి."

ఎంట్రీ 41 కింద సేవలకు సంబంధించి ఎన్ సి టి డి కి శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారం ఉందని కోర్టు అభిప్రాయపడింది. అయితే, పబ్లిక్ ఆర్డర్, పోలీస్ మరియు ల్యాండ్ అనే అంశాలు శాసనసభ పరిధి నుండి మినహాయించబడినందున, ఈ కోర్టు ఈ విధంగా అభిప్రాయపడింది:

> "160. […] ఎంట్రీ 41 పై ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారం "పబ్లిక్ ఆర్డర్", "పోలీస్" మరియు "ల్యాండ్" కు సంబంధించిన సేవలకు విస్తరించదు. అయితే, ఈ ప్రాంతం యొక్క రోజువారీ పరిపాలన పరంగా ఎన్ సి టి డి యొక్క విధానాలు మరియు దార్శనికత అమలుకు సంబంధించిన ఇండియన్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సర్వీసెస్ లేదా జాయింట్ కేడర్ సర్వీసెస్ వంటి సర్వీసెస్ పై శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారం ఎన్ సి టి డి వద్ద ఉంటుంది."

5. 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు తరువాత, రాష్ట్రపతి రాజ్యాంగంలోని అధికరణ 123 కింద అధికారాలను ఉపయోగించి నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ ఆఫ్ ఢిల్లీ ప్రభుత్వం (సవరణ) ఆర్డినెన్స్ 2023 ను జారీ చేశారు, దీని ద్వారా జాబితా II లోని ఎంట్రీ 41 పై ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన సామర్థ్యాన్ని మినహాయించి జిఎన్ సి టి డి చట్టం 1991 లో ఒక నిబంధనను 2023 ఆర్డినెన్స్ లోని సెక్షన్ 3 ఎ చేర్చారు. 2023 జూలై 20 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా ఈ కోర్టు అధికరణ 239-ఎఎ (7) కింద చట్టాన్ని రూపొందించడానికి పార్లమెంటుకు ఉన్న అధికారం యొక్క రూపురేఖలపై ఈ అంశాన్ని రాజ్యాంగ ధర్మాసనానికి సూచించింది. పేర్కొన్న ఉత్తర్వు ద్వారా 2023 ఆర్డినెన్స్ పై స్టే కోరుతూ దాఖలైన దరఖాస్తును కొట్టివేసింది.

6. 2023 ఆగస్టు 11న పార్లమెంటు 2023 సవరణ చట్టాన్ని చేసింది. పిటిషనర్లు 2023 సవరణ చట్టంలోని నిబంధనలను సవాలు చేస్తూ రిట్ పిటిషన్ కు సవరణ కోరుతూ మధ్యంతర దరఖాస్తు డబ్ల్యు పి (సి) 678/2023 లో ఐ ఎ

నం.160111 దాఖలు చేశారు. 2023 సవరణ చట్టం నిబంధనల యొక్క రాజ్యాంగ చెల్లుబాటు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ముందు తీర్పు పెండింగ్లో ఉంది.

7. నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ ఆఫ్ ఢిల్లీ ప్రభుత్వ వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు 1993 **" వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు"** లోని నిబంధన 55 (2) (బి) ప్రకారం ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమించే ప్రతిపాదనను లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ కేంద్ర ప్రభుత్వానికి పంపాల్సి ఉంటుంది.

> (2) కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు జారీ చేసే ఏవైనా ఆదేశాలకు లోబడి, **లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ఈ క్రింది విషయాలకు సంబంధించి కేంద్ర ప్రభుత్వ హోం వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకు** లేదా తగిన మంత్రిత్వ శాఖకు, హోం వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకు ఒక కాపీ , **ముందుగా సూచించాలి**: –
>
> (ఎ) ఏదైనా రాష్ట్ర ప్రభుత్వంతో, భారత సుప్రీంకోర్టు లేదా మరే ఇతర హైకోర్టుతో కేంద్ర ప్రభుత్వ సంబంధాలను ప్రభావితం చేసే ప్రతిపాదనలు;
>
> (బి) **ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి, పోలీసు కమిషనర్, కార్యదర్శి (హోం) మరియు కార్యదర్శి (ల్యాండ్స్) నియామకం కోసం ప్రతిపాదనలు;**
>
> (సి) నేషనల్ క్యాపిటల్ టెరిటరీ యొక్క శాంతి మరియు ప్రశాంతతను ప్రభావితం చేసే లేదా ప్రభావితం చేసే అవకాశం ఉన్న ముఖ్యమైన కేసులు; మరియు
>
> (డి) ఏదైనా అల్పసంఖ్యాక వర్గం, షెడ్యూల్డ్ కులాలు లేదా వెనుకబడిన తరగతుల ప్రయోజనాలను ప్రభావితం చేసే లేదా ప్రభావితం చేసే అవకాశం ఉన్న కేసులు."
>
> **(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)**

8. లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ తన విచక్షణాధికారం మేరకు వ్యవహరించే అంశాలకు సంబంధించిన సెక్షన్ 41, సబ్ సెక్షన్ (1) లోని క్లాజ్ (iii) లో, చట్టం యొక్క పార్ట్ IV–ఎ కింద విధుల నిర్వహణను చేర్చడానికి సవరించబడింది. పార్ట్ IV–ఎ ను సవరణ ద్వారా ప్రవేశపెట్టారు. సెక్షన్ 45ఏ(డి) ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి అంటే "కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమించిన జాతీయ రాజధాని ప్రదేశం ఢిల్లీ ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి అని నిర్వచిస్తుంది. సెక్షన్ 45ఎ లోని క్లాజ్ (i) "గ్రూప్ ఎ అధికారులు" ను ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచిస్తుంది:

> (i) "గ్రూప్ 'ఎ' అధికారులు" అంటే జాతీయ రాజధాని ప్రదేశం ఢిల్లీ ప్రభుత్వ వ్యవహారాల్లో విధులు నిర్వర్తిస్తున్న అధికారులు–
>
> (ఎ) అఖిల భారత సర్వీసెస్ కు చెందినవారు, ఇండియన్ పోలీస్ సర్వీస్ అధికారులు మినహా.

(బి) సెంట్రల్ సివిల్ సర్వీసెస్ (వర్గీకరణ, నియంత్రణ మరియు అండ్ అప్పీల్) నియమాలు, 1965లోని నియమం 4 ప్రకారం గ్రూప్ 'ఎ' అధికారులుగా వర్గీకరించబడిన వారు.

కానీ రాజ్యాంగంలోని ఏడవ షెడ్యూలులోని జాబితా II లోని ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 మరియు రాజ్యాంగంలోని ఏడవ షెడ్యూలులోని జాబితా II లోని 64, 65 మరియు 66 ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 ఎంట్రీలకు సంబంధించినంత వరకు లేదా దానితో అనుసంధానించబడిన లేదా యాదృచ్ఛికంగా ఉన్న ఏదైనా ఇతర అంశానికి సంబంధించి పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా అనుసంధానించబడిన ఏ అంశానికైనా సంబంధించి పనిచేస్తున్న అధికారులను చేర్చకూడదు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

9. ఇతర సవరణలలో, సెక్షన్ 45 ఇ నేషనల్ క్యాపిటల్ సివిల్ సర్వీస్ అథారిటీ ఏర్పాటు చేయడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. సెక్షన్ 45 ఇ లోని సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం అథారిటీలో ఎన్ సి టి డి ముఖ్యమంత్రి, జి ఎన్ సి టి డి ప్రధాన కార్యదర్శి మరియు జి ఎన్ సి టి డి ముఖ్య హోం కార్యదర్శి ఉంటారు. సెక్షన్ 45హెచ్ అథారిటీ అధికారాలు మరియు విధులను నిర్వచిస్తుంది. సెక్షన్ 45హెచ్ లోని సబ్ సెక్షన్ (1) ఈ క్రింది విధంగా అందిస్తుంది:

"**45–హెచ్**. (1) ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న మరే ఇతర చట్టంలో ఏమైనా ఉన్నప్పటికీ, జాతీయ రాజధాని ప్రదేశం ఢిల్లీ ప్రభుత్వ వ్యవహారాల్లో విధులు నిర్వర్తిస్తున్న **గ్రూప్ 'ఎ' అధికారులు మరియు** డిఎఎన్ఐసిఎస్ **అధికారులందరి** బదిలీలు మరియు నియామకాలను సిఫారసు చేసే బాధ్యత అథారిటీకి ఉంటుంది, **కానీ రాజ్యాంగంలోని ఏడవ షెడ్యూలులోని జాబితా II లోని 1, 2 మరియు 18 ఎంట్రీలకు సంబంధం కలిగి** ఉన్న మరియు రాజ్యాంగంలోని ఏడవ షెడ్యూల్ లోని జాబితా IIలోని 64, 65 మరియు 66 ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 ఎంట్రీలకు సంబంధించిన లేదా దానితో సంబంధం ఉన్న లేదా యాదృచ్ఛికంగా సంబంధం ఉన్న ఏదైనా ఇతర అంశానికి సంబంధించి **పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా,** లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ కు సేవలందిస్తున్న అధికారులు కాదు:

అయితే, అథారిటీ సముచితంగా భావిస్తే, సిఫారసు ద్వారా, జాతీయ రాజధాని ప్రదేశం ఢిల్లీ ప్రభుత్వం యొక్క ఏదైనా ఇతర అథారిటీకి బాధ్యతను అప్పగించవచ్చు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

10. పిటిషనర్ల తరపున హాజరైన సీనియర్ న్యాయవాది డాక్టర్ అభిషేక్ మను సింఘ్వీ ఇలా సమర్పించారు:

ఎ. **ఇ. పి. రాయప్ప వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ తమిళనాడు & అనదర్** (1974) (4) ఎస్ సి సి 3 కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు, ప్రధాన కార్యదర్శి పదవి యొక్క ప్రాముఖ్యత, దాని సున్నితత్వం, బాధ్యత మరియు ప్రధాన కార్యదర్శి మరియు ముఖ్యమంత్రి మధ్య అవసరమైన సాన్నిహిత్యం పరంగా వివరించింది;

బి. సెక్షన్ 45 ఎ (డి) లోని నిబంధనలు "ప్రధాన కార్యదర్శి" అనే పదానికి నిర్వచనం మాత్రమే కలిగి ఉన్నాయి మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం ద్వారా ప్రధాన కార్యదర్శి నియామకాన్ని నియంత్రించే ఒక గణనీయమైన నిబంధనగా పరిగణించలేము;

సి. నేషనల్ క్యాపిటల్ సివిల్ సర్వీస్ అథారిటీ ఆధ్వర్యంలో గ్రూప్ ఎ అధికారుల బదిలీలు మరియు నియామకాలకు సంబంధించిన సవరించిన చట్టంలోని సెక్షన్ 45 ఇ, పదవి రీత్యా అథారిటీలో భాగంగా ఉన్న ప్రధాన కార్యదర్శిని కలిగి ఉండదు.

డి. వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు లోని నియమం 55(2) (బి) కింద ఉన్న అధికారాన్ని ఎల్లప్పుడూ ఎన్ సి టి డి ప్రభుత్వ సహాయం మరియు సలహా మేరకు లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ అమలు చేస్తారు;

ఇ. అఖిల భారత సర్వీసెస్ (డెత్ కమ్ రిటైర్ మెంట్ బెనిఫిట్స్) నియమాలు, 1958 **"1958 నియమాలు"** లోని నియమం 16(1) యొక్క మూడవ మినహాయింపు నిబంధన ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి పదవిని కలిగి ఉన్న అఖిల భారత సర్వీసు సభ్యుడికి పొడిగింపు ఆరు నెలలకు మించకుండా "కేంద్ర ప్రభుత్వ ముందస్తు ఆమోదంతో మరియు ప్రజా ప్రయోజనాల దృష్ట్యా పూర్తి సమర్థనతో సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేసిన సిఫార్సులపై" మంజూరు చేయవచ్చు;

ఎఫ్. ఎఐఎస్ (డి సి ఆర్ బి) నియమలు 1958లోని నియమం 16 యొక్క మూడో మినహాయింపు నిబంధనలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని ప్రస్తావించడం అంటే 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనంలోని తీర్పులోని

173వ పేరాలోని పరిశీలనలను దృష్టిలో ఉంచుకుని జి ఎన్ సి టి డి అని మాత్రమే అర్థం. అందువల్ల, దాని సిఫార్సు లేనప్పుడు, దీనికి సమర్థన మరియు ప్రజా ప్రయోజనాల దృష్ట్యా మద్దతు ఇవ్వవలసి ఉంటుంది, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏకపక్షంగా పొడిగింపును మంజూరు చేయలేదు;

జి. జి ఎన్ సి టి డి లో ప్రధాన కార్యదర్శికి 30 సంవత్సరాలలో ఒక్క సందర్భంలో కూడా పొడిగింపు మంజూరు చేయబడలేదు; మరియు

హెచ్. పోలీస్, పబ్లిక్ ఆర్డర్ మరియు ల్యాండ్ కు సంబంధించిన స్టేట్ లిస్ట్ లో స్పష్టంగా మినహాయించబడిన మూడు ఎంట్రీలతో పాటు, ప్రధాన కార్యదర్శి తన విధుల నిర్వహణలో ఏడవ షెడ్యూలులోని 110 ఇతర ఎంట్రీలతో కూడా వ్యవహరిస్తారు. అందుకే ప్రధాన కార్యదర్శి నియామకానికి సిఫారసు జి ఎన్ సి టి డి నుండి వెలువడాలి, అయితే నియామకం వాస్తవానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం చేత చేయబడుతుంది. అందువల్ల, ప్రధాన కార్యదర్శికి మంజూరు చేయాలని కోరిన ప్రతిపాదిత పొడిగింపు చట్టపరమైన అధికారం లేనిది.

11. పిటిషనర్ చేసిన వాదనకి ప్రతిస్పందనగా, కేంద్ర హోం మంత్రిత్వ శాఖలో సంయుక్త కార్యదర్శి (కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలు) అఫిడవిట్ దాఖలు చేశారు. అఫిడవిట్ ఇలా పేర్కొంటుంది:

ఎ. పశ్చిమ బెంగాల్, రాజస్థాన్, ఉత్తర ప్రదేశ్ మరియు మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రాల ప్రధాన కార్యదర్శులకు గత 12 నెలల్లోనే పొడిగింపులు మంజూరు చేయబడ్డాయి, ఈ క్రింద పట్టికలో పేర్కొన్న విధంగా:

ప్రధాన కార్యదర్శిగా పనిచేస్తున్న అధికారి పేరు	రాష్ట్రం/కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	పదవీ విరమణ తేదీ	పొడిగింపు వ్యవధి మంజూరు చేయబడింది
హెచ్.కె. ద్వివేది, ఐఎఎస్ (డబ్ల్యుబి:1988)	పశ్చిమ బెంగాల్	30.06.2023	06 నెలలు (01.07.2023 నుండి 31.12.2023 వరకు)
ఉషా శర్మ, ఐఎఎస్ (ఆర్ఆర్: 1985)	రాజస్థాన్	30.06.2023	06 నెలలు (01.07.2023 నుండి 31.12.2023 వరకు)
దుర్గా శంకర్ మిశ్రా, ఐఎఎస్ (యూపీ: 1984)	ఉత్తర ప్రదేశ్	31.12.2021	01 సంవత్సరం (01.01.2022 నుండి 31.12.2022 వరకు) 01 సంవత్సరం (01.01.2023 నుండి 31.12.2023 వరకు)
ఇక్బాల్ సింగ్ బెయిన్స్, ఐఎఎస్ (ఎంపీ: 1985)	మధ్య ప్రదేశ్	30.11.2022	06 నెలలు (01.12.2022 నుండి 31.05.2023 వరకు) 06 నెలలు (01.06.2023 నుండి 30.11.2023 వరకు)

బి. ఎజిఎంయుటి కేడర్ లోని సీనియర్ ఐఎఎస్ మరియు ఐపీఎస్ అధికారులకు గత పదేళ్లలో ఈ కింది సందర్భాలలో పదవీ విరమణపై పదవీకాలం పొడిగింపు మంజూరు చేయబడింది:

ప్రధాన కార్యదర్శిగా పనిచేస్తున్న అధికారి పేరు	రాష్ట్రం/కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	పదవీ విరమణ తేదీ	పొడిగింపు వ్యవధి మంజూరు చేయబడింది
శ్రీ సుభాష్ కుమార్, ఐఎఎస్ (యుకె: 1977)	ఉత్తరాఖండ్	30.04.2014	06 నెలలు (01.05.2014 నుండి 31.10.2014 వరకు)
డాక్టర్ వరేశ్ సిన్హా, ఐఎఎస్ (జీజే: 1977)	గుజరాత్	30.04.2014	03 నెలలు (01.05.2014 నుండి 31.07.2014 వరకు) 03 నెలలు (01.08.2014 నుండి 31.10.2014 వరకు)

శ్రీ రించెన్ ఒంగ్మ, ఐఎఎస్ (ఎస్‌కె: 1977)	సిక్కిం	31.01.2015	03 నెలలు (01.02.2015 నుండి 30.04.2015 వరకు)
			03 నెలలు (01.05.2015 నుండి 31.07.2015 వరకు)
శ్రీ శకుంతల జాఖు, ఐఎఎస్ (హెచ్‌వై: 1978)	హర్యానా	30.09.2014	02 నెలలు (01.10.2014 నుండి 30.11.2014 వరకు)
శ్రీ డి ఎం స్పోలియా, ఐఎఎస్ (ఎ జి ఎం యు టి: 1979)	ఢిల్లీ	31.01.2015	01 నెల (01.02.2015 నుండి 28.02.2015 వరకు)
శ్రీ కౌశిక్ ముఖర్జీ, ఐఎఎస్ (కెఎన్: 1978)	కర్ణాటక	30.09.2015	03 నెలలు (01.10.2015 నుండి 31.12.2015 వరకు)
శ్రీ సి. సి. రాజన్, ఐఎఎస్ (ఆర్‌జె: 1978)	రాజస్థాన్	31.12.2015	03 నెలలు (01.01.2016 నుండి 31.03.2016 వరకు)
శ్రీ అలోక్ రంజన్, ఐఎఎస్ (యూపీ: 1978)	ఉత్తర ప్రదేశ్	31.03.2016	03 నెలలు (01.04.2016 నుండి 30.06.2016 వరకు)
డాక్టర్ రాజీవ్ శర్మ, ఐఎఎస్ (టీజీ: 1982)	తెలంగాణ	31.05.2016	03 నెలలు (01.06.2016 నుండి 31.08.2016 వరకు)
శ్రీ అరవింద్ జాదవ్, ఐఎఎస్ (కెఎన్: 1978)	కర్ణాటక	30.06.2016	03 నెలలు (01.07.2016 నుండి 30.09.2016 వరకు)
శ్రీ రాజేష్ కుమార్ శ్రీవాస్తవ, ఐఎఎస్ (ఎ జి ఎం యు టి: 1984)	గోవా	30.06.2016	03 నెలలు (01.07.2016 నుండి 30.09.2016 వరకు)
			03 నెలలు (01.10.2016 నుండి 31.12.2016 వరకు)

శ్రీ ఎస్. పి. టక్కర్, ఐఎఎస్ (ఎ పి: 1981)	ఆంధ్ర ప్రదేశ్	31.12.2016	03 నెలలు (01.01.2017 నుండి 31.03.2017 వరకు)
శ్రీ స్వాధీన్ ఎస్ క్షత్రియ, ఐఎఎస్ (ఎంహెచ్: 1980)	మహారాష్ట్ర	31.01.2017	03 నెలలు (01.02.2017 నుండి 30.04.2017 వరకు)
శ్రీ వి. కె. పైపర్సేనియా, ఐఎఎస్ (ఎంపి: 1980)	మధ్య ప్రదేశ్	31.08.2017	06 నెలలు (01.09.2017 నుండి 31.03.2018 వరకు)
శ్రీ రజని రంజన్ రష్మి, ఐఎఎస్ (ఎం ఎన్: 1983)	మణిపూర్	30.09.2017	03 నెలలు (01.10.2017 నుండి 31.12.2017)
			03 నెలలు (01.01.2018 నుండి 31.03.2018 వరకు)
శ్రీ భరత్ భూషణ్ వ్యాస్, ఐఎఎస్ (జె కె/ఎ జి ఎం యు టి: 1986)	జమ్మూ & కాశ్మీర్	30.11.2017	03 నెలలు (01.12.2017 నుండి 28.02.2018 వరకు)
			03 నెలలు (01.03.2018 నుండి 31.05.2018 వరకు) 01 సంవత్సరం (01.06.2018 నుండి 31.05.2019 వరకు)
శ్రీ అంజనీ కుమార్ సింగ్, ఐఎఎస్ (బిహెచ్: 1981)	బీహార్	28.02.2018	03 నెలలు (01.03.2018 నుండి 31.05.2018 వరకు)
శ్రీమతి రత్నప్రభ, ఐఎఎస్ (కె ఎన్: 1981)	కర్ణాటక	31.03.2018	03 నెలలు (01.04.2018 నుండి 30.06.2018 వరకు)
శ్రీ బసంత్ ప్రతాప్ సింగ్, ఐఎఎస్ (ఎంపి: 1984)	మధ్య ప్రదేశ్	30.06.2018	06 నెలలు (01.07.2018 నుండి 31.01.2019 వరకు)
శ్రీ సుధీర్ త్రిపాఠి, ఐఎఎస్ (జెహెచ్: 1985)	జార్ఖండ్	30.09.2018	03 నెలలు (01.10.2018 నుండి 31.12.2018 వరకు)
			03 నెలలు (01.01.2019 నుండి 31.03.2019 వరకు)

శ్రీ దినేష్ కుమార్ జైన్, ఐఎఎస్ (ఎంహెచ్: 1983)	మహారాష్ట్ర	31.01.2019	06 నెలలు (01.02.2019 నుండి 31.07.2019 వరకు)
డాక్టర్ అనూప్ చంద్ర పాండే, ఐఎఎస్ (యూపీ: 1984)	ఉత్తర ప్రదేశ్	28.02.2019	06 నెలలు (01.03.2019 నుండి 31.08.2019 వరకు)
డాక్టర్ జె. ఎన్. సింగ్, ఐఎఎస్ (జి జె: 1983)	గుజరాత్	31.05.2019	06 నెలలు (01.06.2019 నుండి 30.11.2019 వరకు)
శ్రీ అజయ్ మెహతా, ఐఎఎస్ (ఎంహెచ్: 1984)	మహారాష్ట్ర	30.09.2019	06 నెలలు (01.10.2019 నుండి 31.03.2020 వరకు)
			06 నెలలు (01.04.2020 నుండి 30.06.2020 వరకు)
శ్రీ దీపక్ కుమార్, ఐఎఎస్ (బిహెచ్: 1984)	బీహార్	29.02.2020	06 నెలలు (01.03.2020 నుండి 31.08.2020 వరకు)
			06 నెలలు (01.09.2020 నుండి 28.02.2021 వరకు)
శ్రీ నీలం సాహ్ని, ఐఎఎస్ (ఎపి: 1984)	ఆంధ్ర ప్రదేశ్	30.06.2020	03 నెలలు (01.07.2020 నుండి 30.09.2020 వరకు)
			03 నెలలు (01.10.2020 నుండి 31.12.2020 వరకు)
శ్రీ టి. కె. షణ్ముగం, ఐఎఎస్ (తమిళనాడు: 1985)	తమిళనాడు	31.07.2020	03 నెలలు (01.08.2020 నుండి 31.10.2020 వరకు)
			03 నెలలు (01.11.2020 నుండి 31.01.2021 వరకు)

శ్రీ అనిల్ ముకిమ్, ఐఎఎస్ (జిజె: 1985)	గుజరాత్	31.08.2020	06 నెలలు (01.09.2020 నుండి 28.02.2021 వరకు) 06 నెలలు (01.03.2021 నుండి 31.08.2021 వరకు)
శ్రీ అలపన్ బందోపాధ్యాయ, ఐఎఎస్ (పశ్చిమ బెంగాల్: 1987)	పశ్చిమ బెంగాల్	31.05.2021	03 నెలలు (01.06.2021 నుండి 31.08.2021 వరకు)
శ్రీ త్రిపురారి శరణ్, ఐఎఎస్ (బిహెచ్: 1985)	బీహార్	30.06.2021	03 నెలలు (01.07.2021 నుండి 30.09.2021 వరకు)
			03 నెలలు (01.10.2021 నుండి 31.12.2021 వరకు)
శ్రీ ఆదిత్య నాథ్ దాస్, ఐఎఎస్ (ఎపి: 1987)	ఆంధ్ర ప్రదేశ్	30.06.2021	03 నెలలు (01.07.2021 నుండి 30.09.2021 వరకు)
డాక్టర్ సమీర్ శర్మ, ఐఎఎస్ (ఎపి: 1985)	ఆంధ్ర ప్రదేశ్	30.11.2021	06 నెలలు (01.12.2021 నుండి 31.05.2022 వరకు)
			06 నెలలు (01.06.2022 నుండి 30.11.2022 వరకు)
శ్రీ దుర్గా శంకర్ మిశ్రా, ఐఎఎస్ (యుపి: 1984)	ఉత్తర ప్రదేశ్	31.12.2021	01 సంవత్సరం (01.01.2022 నుండి 31.12.2022 వరకు)
			01 సంవత్సరం (01.01.2023 నుండి 31.12.2023 వరకు)
శ్రీ సురేష్ చంద్ర మహాపాత్ర, ఐఎఎస్ (ఒడి: 1986)	ఒడిశా	28.02.2022	06 నెలలు (01.03.2022 నుండి 31.08.2022 వరకు)
			06 నెలలు (01.09.2022 నుండి 28.02.2023 వరకు)
డాక్టర్ రాజేష్ కుమార్, ఐఎఎస్ (ఎంఎన్: 1988)	మణిపూర్	30.06.2022	06 నెలలు (01.07.2022 నుండి 31.12.2022 వరకు)

			06 నెలలు (01.01.2023 నుండి 31.05.2023 వరకు)
శ్రీ పంకజ్ కుమార్, ఐఎఎస్ (జిజె: 1986)	గుజరాత్	31.05.2022	08 నెలలు (01.06.2022 నుండి 31.01.2023 వరకు)
శ్రీ ఇక్బాల్ సింగ్ బెయిన్స్, ఐఎఎస్ (ఎంపీ: 1985)	మధ్య ప్రదేశ్	30.11.2022	06 నెలలు (01.12.2022 నుండి 30.05.2023 వరకు)
			06 నెలలు (01.06.2023 నుండి 30.11.2023 వరకు)
శ్రీ హరి కృష్ణ ద్వివేది, ఐఎఎస్ (పశ్చిమ బెంగాల్: 1988)	పశ్చిమ బెంగాల్	30.06.2023	06 నెలలు (01.07.2023 నుండి 31.12.2023 వరకు)
శ్రీమతి ఉషా శర్మ, ఐఎఎస్ (ఆర్ జె: 1985)	రాజస్థాన్	30.06.2023	06 నెలలు (01.07.2023 నుండి 31.12.2023 వరకు)
డాక్టర్ సుఖ్బీర్ సింగ్ సంధు, ఐఎఎస్ (యుడి: 1988)	ఉత్తరాఖండ్	31.07.2023	06 నెలలు (01.08.2013 నుండి 31.01.2024 వరకు)

సి. 2013 నుంచి పదవీ విరమణ చేస్తున్న ప్రధాన కార్యదర్శులకు పొడిగింపులు మంజూరు చేయబడిన 57 సందర్భాలు అఫిడవిట్లో పట్టిక చేయబడ్డాయి.

డి. సెక్షన్ 45ఎ, సవరించిన చట్టంలోని నిర్వచన నిబంధనలలో భాగం అయినప్పటికీ, ఎన్ సి టి డి యొక్క ప్రధాన కార్యదర్శిని కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమించే అధికారాన్ని స్పష్టంగా గుర్తిస్తుంది;

ఈ. 1958 నియమాలు లోని నియమం 16 ప్రకారం ప్రధాన కార్యదర్శి పదవిని కలిగి ఉన్న అఖిల భారత సర్వీసు సభ్యునికి పొడిగింపు ఇచ్చే అధికారాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సిఫార్సుల మేరకు కేంద్ర ప్రభుత్వం అమలు చేయవలసి ఉన్నప్పటికీ, ఎన్ సి టి డి విషయంలో, అధికారులను నియమించే సంబంధిత కేడర్ ఎ జి ఎం యు టి కేడర్, ఇది ఉమ్మడి కేడర్. నియమం 2(1)(ఎం) ప్రకారం ఉమ్మడి కేడర్ విషయంలో రాష్ట్ర

ప్రభుత్వాన్ని ఉమ్మడి కేడర్ అథారిటీ [రూల్ 2(1) (ఎం): రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంటే పదవీ విరమణ లేదా మరణానికి ముందు కేడర్ సర్వీసు యొక్క సభ్యుడిని గల రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మరియు ఉమ్మడి కేడర్ పై ఉన్న అఖిల భారత సర్వీసు సభ్యుడికి సంబంధించి ఉమ్మడి కేడర్ అథారిటీ అని అర్థం.] అని నిర్వచిస్తుంది; మరియు

ఎఫ్. భారత ప్రభుత్వ కేటాయింపు యొక్క వ్యవహార నియమాలు 1961 కేంద్ర హోం మంత్రిత్వ శాఖకు సంబంధించి ఈ క్రింది విధంగా అందిస్తుంది:

"(డి) కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలలో ప్రజాసేవలు మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పరిధిలోకి వచ్చే సర్వీసు వ్యవహారాలకు సంబంధించిన సాధారణ ప్రశ్నలు:

(i) కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల వ్యవహారాలకు సంబంధించి పనిచేస్తున్న ఇండియన్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సర్వీస్ మరియు ఇండియన్ పోలీస్ సర్వీస్ అధికారులు;

(ii) ఎన్ సి టి ఢిల్లీ, అండమాన్ మరియు నికోబార్ దీవులు, లక్షద్వీప్, దమన్ మరియు దియు, దాద్రా మరియు నగర్ హవేలీ సివిల్ అండ్ పోలీస్ సర్వీసెస్ (డిఎఎన్ఐసిఎస్, డిఎఎన్ఐపిఎస్);

(iii) పాండిచ్చేరి సివిల్ అండ్ పోలీస్ సర్వీసెస్."

12. సొలిసిటర్ జనరల్ చేసిన వాదనలకు సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ సంజయ్ జైన్ అనుబంధంగా జోడించారు. శ్రీ జైన్ ఇలా సమర్పించారు:

ఎ. 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనంలో ఈ కోర్టు యొక్క నిర్ణయం, ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసనాధికారం నుండి ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 మినహాయించబడ్డాయని దృష్టిలో ఉంచుకుని, ఎన్ సి టి డి యొక్క కార్యనిర్వాహక పాత్ర పబ్లిక్ ఆర్డర్, పోలీస్ మరియు ల్యాండ్ కి సంబంధించిన సేవలకు విస్తరించదని స్పష్టం చేస్తుంది;

బి. ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 కి సంబంధించిన విధులను ప్రధాన కార్యదర్శి అవిభక్తంగా నిర్వర్తిస్తారు.

సి. పర్యవసానంగా ప్రధాన కార్యదర్శి నియామకంలో, అలాగే కార్యదర్శి (హోం), కార్యదర్శి (ల్యాండ్) మరియు పోలీసు కమిషనర్ నియామకంలో, ఎన్ సి టి డి యొక్క ఎన్నుకోబడిన ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి నియంత్రణ ఉండదు;

డి. అధికరణ 239 ఎఎ ను చేర్చిన తరువాత, వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు లోని నియమం 55(2)(బి) ప్రకారం, ఈ నాలుగు పోస్టులకు అధికారుల నియామకానికి సంబంధించిన ప్రతిపాదనను లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ కేంద్ర ప్రభుత్వ హోంశాఖకి పంపారు.

ఇ. నియమం 56 ప్రకారం లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ నుంచి నియమం 55(2) (బి) కింద ప్రతిపాదన వచ్చినప్పుడల్లా, కేంద్ర ప్రభుత్వం తగిన నిర్ణయం తీసుకోవలసి ఉంటుంది; మరియు

ఎఫ్. జి ఎన్ సి టి డి చట్టంలోని సెక్షన్ 41 లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ తన స్వంత విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించే విషయాలతో వ్యవహరిస్తుంది మరియు సవరణకు ముందు కూడా, శాసనసభ పరిధికి వెలుపల ఉన్న అన్ని విషయాలలో, అంటే రాష్ట్ర జాబితాలోని 1, 2 మరియు 18 ఎంట్రీలు, సహాయం మరియు సలహా లేకుండా వ్యవహరించడానికి అతనికి అనుమతించబడింది.

13. ఈ దశలో, రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ముందు రిఫరెన్స్ పెండింగ్ లో ఉందని, సవరణ చట్టం అమలుపై ఎటువంటి స్టే లేదని గమనించాలి. అందువల్ల, ప్రత్యర్థి సమర్పణల యోగ్యతలపై ఒక ప్రాథమిక అభిప్రాయం మాత్రమే ఏర్పడుతుంది.

14. ఈ కోర్ట్ యొక్క 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తన తీర్పులో ఈ విధంగా పేర్కొంది:

ఎ. 'సర్వీసెస్' అనే అంశం ఏడవ షెడ్యూలులోని రాష్ట్ర జాబితాలోని ఎంట్రీ 41 కింద ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక సామర్థ్యం పరిధిలోకి వస్తుంది;

బి. అయితే, ఎంట్రీ 41 పై ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారం పబ్లిక్ ఆర్డర్, పోలీస్ మరియు ల్యాండ్ వంటి మినహాయించబడిన విషయాలకు సంబంధించిన సర్వీసెస్ పై విస్తరించదు;

సి. రాష్ట్ర జాబితాలోని ఏదైనా అంశానికి సంబంధించిన దాని కార్యనిర్వాహక అధికారం కల్పించే ఒక చట్టం లేనప్పుడు, కేంద్ర ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక అధికారం ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన పరిధి నుండి మినహాయించబడిన మూడు ఎంట్రీలకు సంబంధించిన విషయాలను మాత్రమే కవర్ చేస్తుంది;

డి. ఎన్ సి టి డి పరిధిలోకి వచ్చే ఏదైనా అంశంపై కార్యనిర్వాహక అధికారాన్ని మంజూరు చేస్తూ

పార్లమెంటు చట్టం రూపొందించినట్లయితే, లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారాన్ని చట్టంలో పొందుపరిచిన మేరకు సవరించబడుతుంది;

ఇ. ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన పరిధిలోకి వచ్చే విషయాలకు సంబంధించి లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ఎన్ సి టి డి యొక్క మంత్రిమండలి సహాయం మరియు సలహాకు కట్టుబడి ఉంటారు; మరియు

ఎఫ్. పబ్లిక్ ఆర్డర్, పోలీస్ మరియు ల్యాండ్ ని మినహాయించిన సర్వీసెస్ పై ఎన్ సి టి డి కి శాసనాధికారం ఉంది. అందువల్ల, మినహాయించబడిన విషయాలను మినహాయించి, చట్టం ద్వారా సవరించిన విధంగా సేవలపై జి ఎన్ సి టి డి తీసుకునే నిర్ణయాలకు లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ కట్టుబడి ఉంటారు.

2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనంలో తీర్పులోని పరిశీలనల విశ్లేషణ ఆధారంగా ఈ దశలో ఈ సూత్రాలను ప్రాథమికంగా పరిశీలించవచ్చు.

15. రెండు అంశాలు ఈ కోర్టు పరిశీలనకు వస్తాయి: *మొదటిది,* ఎన్ సి టి డి ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమించే ఏకపక్ష అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఉందా; మరియు *రెండవది,* ప్రస్తుత ప్రధాన కార్యదర్శి పదవిని పొడిగించే అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఉందా.

16. ఎన్ సి టి డి ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమించే ఏకపక్ష అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఉందా అనే అంశాన్ని ముందుగా పరిశీలిస్తాం. ఇండియన్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సర్వీస్ (కేడర్) రూల్స్ 1954 "1954 రూల్స్" లోని రూల్ 2(బి) ఇండియన్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సర్వీస్ (ఫిక్సేషన్ ఆఫ్ కేడర్ స్ట్రెంత్) రెగ్యులేషన్స్ 1955 "1955 రెగ్యులేషన్స్" షెడ్యూల్ లోని ప్రతి కేడర్ లోని ఐటమ్ 1 కింద పేర్కొన్న ఏదైనా పోస్టులను కేడర్ పోస్టుగా నిర్వచిస్తుంది. 1955 రెగ్యులేషన్స్ ప్రధాన కార్యదర్శిని కేడర్ పోస్టులలో ఒకటిగా పేర్కొన్నాయి. 1954 రూల్స్ లోని రూల్ 7 ఉమ్మడి కేడర్ లోని కేడర్ పోస్టుల అన్నీ నియామకాలు సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా జరుగుతాయని పేర్కొంది. ఉమ్మడి కేడర్ కు సంబంధించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఉమ్మడి కేడర్ అథారిటీ గా నిర్వచించబడింది. 1954 రూల్స్ లోని రూల్ 11ఎ ప్రకారం, ఇతర విషయాలతోపాటు, ఏదైనా భాగస్వామ్య రాష్ట్రాల వ్యవహారాలకు సంబంధించి సేవలందిస్తున్న సర్వీస్ సభ్యులకు

సంబంధించి రూల్ 7 కింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధికారాన్ని ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మరియు రాష్ట్రం కేంద్రపాలిత ప్రాంతం ఉపయోగించాలి అని కలిగి ఉండేలా నిర్వచించబడింది 1955 రెగ్యులేషన్స్ యొక్క రూల్ 2(సి). 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు, పై నిబంధనలను వివరించింది, ఎన్ సి టి డి లో కేడర్ పోస్టులకు నియామకాలు చేసే అధికారం జిఎన్ సి టి డికి ఉందని నిర్ణయించింది:

> "173. ఐఎఎస్ అధికారుల పోస్టింగ్ కు సంబంధించిన ఇండియన్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సర్వీస్ (కేడర్) రూల్స్, 1954ను ఉదాహరణగా తీసుకుందాం. రూల్ 2(ఎ) ప్రకారం "కేడర్ ఆఫీసర్" అంటే ఐఎఎస్ సభ్యుడు అని నిర్వచిస్తుంది. రూల్ 2 (బి) "కేడర్ పోస్ట్" ను ఇండియన్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్ సర్వీస్ (ఫిక్సేషన్ ఆఫ్ కేడర్ స్ట్రెంత్) రెగ్యులేషన్స్, 1955 యొక్క షెడ్యూలులోని ప్రతి కేడర్ యొక్క ఐటమ్ 1 కింద పేర్కొన్న ఏదైనా పోస్టుగా నిర్వచిస్తుంది. రూల్ 2(సి) "రాష్ట్రం" అంటే రాజ్యాంగంలోని షెడ్యూల్ 1లో పేర్కొన్న రాష్ట్రం అని మరియు కేంద్రపాలిత ప్రాంతం కలిగి ఉంటుంది అని నిర్వచిస్తుంది. ఉమ్మడి కేడర్ కు సంబంధించి రూల్ 2(డి) "సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం" ను ఉమ్మడి కేడర్ అథారిటీ అని నిర్వచిస్తుంది. "జాయింట్ కేడర్ అథారిటీ" యొక్క నిర్మాణం మరియు కూర్పు ఆలిండియా సర్వీసెస్ (ఉమ్మడి కేడర్) రూల్స్, 1972కు సంబంధించి అర్థం చేసుకోబడింది. 1972 రూల్స్ "కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల ఉమ్మడి కేడర్ కాకుండా ఏ ఇతర రాష్ట్రాల సమూహానికైనా ఏర్పాటు చేయబడిన ఉమ్మడి కేడర్" కు వర్తిస్తాయి. ఐఎఎస్ (కేడర్) రూల్స్, 1954లోని రూల్ 3, ప్రతి రాష్ట్రం లేదా రాష్ట్రాల సమూహానికి "స్టేట్ కేడర్" లేదా సందర్భానుసారంగా, "ఉమ్మడి కేడర్"గా క్యాడర్లను ఏర్పాటు చేయడానికి అందిస్తుంది. రూల్ 5 వివిధ కేడర్లకు క్యాడర్ అధికారులను కేటాయించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అధికారం ఇస్తుంది.
>
> రూల్ 5(1) ప్రకారం వివిధ కేడర్లకు క్యాడర్ అధికారులను కేటాయించడం సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలతో సంప్రదించి కేంద్ర ప్రభుత్వం చేస్తుంది. కేడర్ పోస్టులకు అన్ని నియామకాలు "సివిల్ సర్వీసెస్ బోర్డు సిఫారసు మేరకు"– "రాష్ట్ర కేడర్ విషయంలో" రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా మరియు రూల్ 2 (డి) లో నిర్వచించిన విధంగా, "ఉమ్మడి కేడర్ విషయంలో" సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా, చేయబడతాయని రూల్ 7 నిర్దేశిస్తుంది. రూల్ 11–ఎ కింద, "ఏదైనా భాగస్వామ్య రాష్ట్రాల వ్యవహారాలకు సంబంధించి పనిచేస్తున్న" జాయింట్ కేడర్ సర్వీస్ సభ్యులకు సంబంధించి రూల్ 7 (మరియు ఇతర పేర్కొన్న రూల్స్) కింద నిర్ణయాలు తీసుకునే అధికారాలను "ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం" కి అందించబడతాయి. **రూల్స్ 2, 7 మరియు 11–ఎ యొక్క ఉమ్మడి పఠనం ప్రకారం, ఒక రాష్ట్ర క్యాడర్ మరియు ఉమ్మడి కేడర్ లోని నియమకాలు "ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం" చేత చేయబడతాయి, అనగా సక్రమంగా ఎన్నుకోబడిన ప్రభుత్వం ద్వారా చేయబడతాయి.** మన కేసులో, అది ఎన్ సి టి డి ప్రభుత్వం అవుతుంది. తదనుగుణంగా,

ఎన్ సి టి డి ఒక భాగమైన లేదా ఎన్ సి టి డి కి సంబంధించి ఉన్న అఖిల భారత సర్వీసులు లేదా ఉమ్మడి కేడర్ సర్వీసెస్ యొక్క సంబంధిత నిబంధనలలో "రాష్ట్ర ప్రభుత్వం" ప్రస్తావనలు ఎన్ సి టి డి ప్రభుత్వాన్ని సూచిస్తాయని మేము భావిస్తున్నాము.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

17. అయితే, వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు లోని నియమం 55(2) (బి) పరిధిని కూడా గమనించాలి. నియమం 55(2) (బి) ప్రకారం లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్, కేంద్ర ప్రభుత్వం జారీ చేసే ఏవైనా ఆదేశాలకు లోబడి, ప్రధాన కార్యదర్శి మరియు పోలీసు కమిషనర్, కార్యదర్శి (హోం) మరియు కార్యదర్శి (ల్యాండ్స్) నియామకం కోసం ప్రతిపాదనలను కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ముందుగానే సూచించాల్సి ఉంటుంది. నియమం 56 ప్రకారం లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ఒక అంశాన్ని నియమం 55 కింద కేంద్ర ప్రభుత్వానికి పంపినప్పుడు, కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్ణయానికి అనుగుణంగా తప్ప తదుపరి చర్యలు తీసుకోరా . 1954 నియమాల ప్రకారం ఎన్ సి టి డి లోని అన్ని పోస్టులకు ఎన్ సి టి డి ప్రభుత్వం నియామక అథారిటి అయినప్పటికీ, వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు ప్రధాన కార్యదర్శి మరియు పోలీసు కమిషనర్లు, కార్యదర్శి (హోం) మరియు కార్యదర్శి (ల్యాండ్స్) పోస్టులకు నియామకాలను జి ఎన్ సి టి డి సామర్థ్యానికి వెలుపల ఉంచుతాయి.

18. జి ఎన్ సి టి డి పరిధికి వెలుపల ఉన్న రాష్ట్ర జాబితా 2 లోని ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 లోని మూడు మినహాయించబడిన అంశాల నుండి ఈ నిబంధనకు కారణం తెలుస్తుంది. మినహాయించబడిన అంశాలు 'పోలీస్', 'పబ్లిక్ ఆర్డర్' మరియు 'ల్యాండ్', పోలీసు కమిషనర్ మరియు హోం, ల్యాండ్ శాఖల ఇన్చార్జ్ కార్యదర్శులను ప్రత్యేకంగా లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ముందస్తు సూచన చేయాల్సిన విషయాల పరిధిలోకి ప్రత్యేకంగా తీసుకురాబడుతాయి. అదనంగా, ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమం 55 (2) (డి) పరిధిలోకి తీసుకువచ్చారు, ఎందుకంటే జి ఎన్ సి టి డి ప్రధాన కార్యదర్శి మినహాయించబడిన విషయాలకు సంబంధించిన విభాగాలతో సహా అన్ని విభాగాలపై మొత్తం పర్యవేక్షణ మరియు నియంత్రణను నిర్వహిస్తారు.

19. ముఖ్యంగా, ఈ దశలో, పార్ట్ IV–ఎ ను చేర్చడం ద్వారా జి ఎన్ సి టి డి చట్టం 1991 కి చేసిన సవరణలు, గ్రూప్ ఎ అధికారుల నిర్వచనం పరిధి నుండి జాబితా II యొక్క 1, 2 మరియు 18 (మరియు ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 లకు సంబంధించిన ఎంట్రీలు 64, 65 మరియు 66) తో పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా అనుసంధానించబడిన ఏదైనా

అంశానికి సంబంధించి పనిచేస్తున్న అధికారులను మినహాయించడం ద్వారా సెక్షన్ 45ఎ లోని క్లాజ్ (i) లో సారూప్య నిబంధనలను కలిగి ఉన్నాయని గమనించడం ముఖ్యం. అదేవిధంగా, సెక్షన్ 45 హెచ్ లో నేషనల్ క్యాపిటల్ సివిల్ సర్వీస్ అథారిటీ యొక్క అధికారాలు మరియు విధులను నిర్వచించేటప్పుడు, జాబితా 2 లోని 1, 2 మరియు 18 ఎంట్రీలతో అనుసంధానించబడిన ఏదైనా విషయానికి సంబంధించి పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా పనిచేస్తున్న అధికారులు ప్రత్యేకంగా మినహాయించబడ్డారు.

20. లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ఎల్లప్పుడూ నియమం 55(2) కింద అధికారాన్ని మంత్రిమండలి సహాయం మరియు సలహా మేరకు ఉపయోగించారని పిటిషనర్లు సమర్పించారు. అధికరణ 239–ఎఎ(4) ప్రకారం, లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్, ఏ చట్టం ద్వారానైనా లేదా ఏ చట్టం కింద అయినా, ఏ విషయాలకు తన విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించాల్సిన అవసరం ఉన్నంత వరకు తప్ప, శాసన సభకు చట్టాలను రూపొందించే అధికారం ఉన్న విషయాలకు సంబంధించి మంత్రిమండలి సహాయం మరియు సలహాతో తన విధులను నిర్వర్తించాలి.

21. జి ఎన్ సి టి డి చట్టంలోని సెక్షన్ 41 ప్రకారం లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ తన విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించే విషయాలను జాబితా చేస్తుంది. లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ తన విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించవచ్చని ఈ నిబంధన పేర్కొంది: (ఎ) శాసన సభ అధికారాలకు అతీతమైన విషయాలపై మరియు అటువంటి విషయాలకు సంబంధించి రాష్ట్రపతి లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ కు అధికారాలు మరియు విధులను అప్పగించిన విషయాలపై; మరియు (బి) చట్టప్రకారం అతను తన విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించాల్సిన విషయాలపై లేదా అతను న్యాయ లేదా పాక్షిక–న్యాయ విధులను నిర్వర్తిస్తున్న చోట.

22. నియమం 55(2) (బి) కింద విధులు నిర్వర్తించేటప్పుడు లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ మంత్రిమండలి సహాయం మరియు సలహా మేరకు వ్యవహరించాలా అనే ప్రశ్నకు ఈ క్రింది చట్టపరమైన స్థితిని దృష్టిలో సమాధానం ఇవ్వాలి:

ఎ. ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారం మినహాయించబడిన ఎంట్రీలకు (అంటే, పబ్లిక్ ఆర్డర్, పోలీస్ మరియు ల్యాండ్) సంబంధించిన సేవలు మినహా అన్నీ సేవలకు

వర్తిస్తుందని ఈ కోర్టు యొక్క 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పు; మరియు

బి. ఎన్ సి టి డి శాసనసభకు సామర్థ్యం ఉన్న విషయాలపై మాత్రమే లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ మంత్రిమండలి సహాయం మరియు సలహా మేరకు వ్యవహరించాల్సి ఉంటుంది. అటువంటి విషయాలకు సంబంధించి కూడా, చట్టం అందించినట్లయితే లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ తన విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించవచ్చు. [*2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు, రాజ్యాంగంలోని* అధికరణ *239–ఎ ఎ (4) మరియు* జి ఎన్ సి టి డి *చట్టంలోని సెక్షన్ 41*]

23. నియమం 55(2) (బి) కింద లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ అధికారాన్ని వినియోగించేటప్పుడు ఈ క్రింది కారణాల వల్ల మంత్రిమండలి సహాయం మరియు సలహా లేకుండా తమ విచక్షణ మేరకు వ్యవహరించాల్సి ఉంటుంది:

ఎ. నిబంధనలో నిర్దేశించిన నియామకాలకు సంబంధించిన ప్రతి ప్రతిపాదనను కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సూచించాలని లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ను ఈ నిబంధన ఆదేశిస్తుంది. "లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ముందస్తు సూచన చేయాలి" అనే పదాల వాడకం నుండి అది స్పష్టంగా తెలుస్తుంది;

బి. నియమం 55(2) “కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు జారీ చేసే ఏవైనా సూచనలకు లోబడి ఉంటుంది” అనే పదబంధంతో మొదలవుతుంది. నియమం 55(2)(బి) కింద లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ అధికారాన్ని వినియోగించడం కేంద్ర ప్రభుత్వ నియంత్రణకు లోబడి ఉంటుంది.

సి. పైన చర్చించినట్లుగా, నియమం 55(2) (బి) ప్రధాన కార్యదర్శితో పాటు పోలీస్ కమిషనర్, హోం, ల్యాండ్ శాఖల ఇన్చార్జి కార్యదర్శుల నియామకానికి సంబంధించిన ప్రతిపాదనలతో వ్యవహరిస్తుంది. ప్రధాన కార్యదర్శిని రూల్ 55 (2) (బి) పరిధిలోకి తీసుకువచ్చారు, ఎందుకంటే జి ఎన్ సి టి డి ప్రధాన కార్యదర్శి మినహాయించబడిన విషయాలకు సంబంధించిన విభాగాలతో సహా

అన్ని విభాగాలపై పూర్తి పర్యవేక్షణ మరియు నియంత్రణను నిర్వహిస్తారు; మరియు

డి. రూల్ 56 ప్రకారం ఈ ప్రతిపాదనపై కేంద్ర ప్రభుత్వానికి వీటో అధికారం ఉంది.

24. పై విశ్లేషణ నుండి వేలువడే అభిప్రాయం ఏమిటంటే, ఇతర రాష్ట్రాల మాదిరిగా కాకుండా, జి ఎన్ సి టి డి కి ప్రధాన కార్యదర్శిగా నియామకానికి అభ్యర్థిని ప్రతిపాదించే అధికారం మాత్రమే ఉంది. లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ ఈ ప్రతిపాదనను కేంద్ర ప్రభుత్వానికి పంపడానికి కట్టుబడి ఉంటారు, ఈ ప్రతిపాదనపై కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్ణయమే అంతిమంగా ఉంటుంది.

25. సెక్షన్ 45 ఎ (డి) ప్రధాన కార్యదర్శి అంటే "కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమించిన" జి ఎన్ సి టి డి ప్రధాన కార్యదర్శి అని నిర్వచిస్తుంది. ఈ దశలో, పిటిషనర్లు సమర్పించినట్లుగా, సెక్షన్ 45ఎ లోని క్లాజ్ (డి) కేవలం నిర్వచన సెక్షన్ మాత్రమేనా, లేదా ప్రతివాదులు సమర్పించినట్లుగా, నియామకానికి గణనీయమైన అధికారం ఉందా అని విచారించాల్సిన అవసరం ఉండకపోవచ్చు. ప్రస్తుత దశలో, ప్రధాన కార్యదర్శి, పరిపాలనా అధిపతిగా, జి ఎన్ సి టి డి యొక్క కార్యనిర్వాహక విధుల పరిధిలోకి వచ్చే మొత్తం విషయాలపై, అందులో శాసనసభ మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అధికార పరిధి లేని విషయాలు (జాబితా II లోని 1,2 మరియు 18 ఎంట్రీలు) ఉంటాయి, పరిపాలనా స్వభావం కలిగిన అధికార పరిధిని కలిగి ఉంటారనే ప్రాథమిక స్థానం గురించి ఎటువంటి వివాదం ఉండదని గమనించడం సరిపోతుంది.

26. 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పులో, ఈ కోర్టు, జాబితా II లోని ఎంట్రీ 41 లోని సెర్వీసెస్ అంశం జిఎన్ సి టి డి పరిధిలోకి వస్తుందని పేర్కొన్నప్పటికీ, అది మినహాయించబడిన విషయాలకు సంబంధించినంత వరకు సెర్వీసెస్ పై నియంత్రణకు విస్తరించదని స్పష్టం చేసింది. విషయాల స్వభావంలో, ప్రధాన కార్యదర్శి యొక్క ఈ విధులను విభజించడం లేదా వాటిని జి ఎన్ సి టి డి పరిధిలోకి వచ్చే ప్రాంతాలు మరియు వెలుపల ఉన్న ప్రాంతాల మధ్య విభజించడం సాధ్యం కాదు లేదా ఆచరణ సాధ్యం కాదు. జి ఎన్ సి టి డి పరిధి లోపల లేదా వెలుపల ఉన్న పరిపాలనా

విషయాల సంఖ్య యొక్క సంఖ్యా బలం ఆధారంగా అటువంటి విభజనను తార్కికంగా ప్రయత్నించలేము. ఇతర విషయాలతోపాటు, మినహాయించబడిన అంశాలకు సంబంధించి కూడా ప్రధాన కార్యదర్శి ముఖ్యమైన విధులను నిర్వర్తిస్తున్నారని తెలిశాక, ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమించే అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి లేదని భావించడం సరికాదు.

27. **రాయప్ప** (పైన పేర్కొన్న) కేసులో ఈ కోర్టు చేసిన పరిశీలనలను ప్రస్తావిస్తూ పిటిషనర్లు, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏకపక్షంగా ప్రధాన కార్యదర్శిని నియమించజాలదని వాదించారు, ఎందుకంటే ప్రధాన కార్యదర్శి ల్యాండ్, పోలీసు మరియు పబ్లిక్ ఆర్డర్ వంటి విషయాలతో పాటు ఎన్ సి టి డి ప్రభుత్వానికి వివిధ రకాల ఇతర విషయాలపై కూడా సహాయం చేస్తారు, ఇవి ఎన్ సి టి డి యొక్క శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక సామర్థ్యానికి లోబడి ఉంటాయి. అయితే, 2023 సవరణ చట్టంలోని నిబంధనల యొక్క రాజ్యాంగ చెల్లుబాటు సవాలును నిర్ణయించినప్పుడు, అవి లేవనెత్తగల ఆధారాలు. ఈ కోర్టు ఎన్ సి టి సవరణ చట్టంలోని నిబంధనలపై స్టే ఇవ్వలేదు అనే వాస్తవాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, ఈ కోర్టు ఈ వివాదాన్ని ప్రస్తుతం ఉన్న చట్టం యొక్క స్థానం ఆధారంగా నిర్ణయించాలి.

28. ఎజిఎంయుటి కేడర్లో విధులు నిర్వహిస్తున్న ఎన్ సి టి డి ప్రభుత్వంలో ప్రధాన కార్యదర్శిగా పనిచేసిన అనుభవం ఉన్న ఐదుగురు సీనియర్ అధికారులలో ఒకరిని నియమించాలని పిటిషనర్లు కోర్టును కోరుతున్నారు. పిటిషనర్ కోరిన ఉపశమనం ఈ కోర్టు ఉపయోగించగల అధికారాల పరిధికి అతీతం. చట్టం ప్రసాదించిన నియామక అథారిటి యొక్క అధికారాలను ఈ కోర్టు ఆక్రమించజాలదు.

29. ప్రస్తుత ప్రధాన కార్యదర్శి సర్వీసును పొడిగించే అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఉందా అనే అంశం పరిశీలన కోసం మిగిలి ఉంది. ఏఐఎస్ (డి సి ఆర్ బి) రూల్స్ 1958లోని రూల్ 16లోని నిబంధనలపై కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆధారపడింది. రూల్ 16లోని మూడవ మినహాయింపు నిబంధన, కేంద్ర ప్రభుత్వ ముందస్తు అనుమతితో "పూర్తి సమర్థనతో మరియు ప్రజా ప్రయోజనంలో" సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేసిన సిఫారసులపై ఒక రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి పదవిని కలిగి ఉన్న వ్యక్తికి సర్వీసు పొడిగింపును మంజూరు చేయవచ్చని స్పష్టంగా నిర్దేశిస్తుందని డాక్టర్ సింఘ్వి కోరారు. అందువల్ల, పొడిగింపు అధికారాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సిఫారసు మేరకు మాత్రమే ఉపయోగించవచ్చని

ప్రస్తుత సందర్భంలో, దీని అర్థం జి ఎన్ సి టి డి అని కోరారు.

30. మరోవైపు ఉమ్మడి కేడర్ కు సంబంధించిన కేసులో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనే పదానికి ఉమ్మడి కేడర్ అథారిటీ అని అర్థం ఉండాలని మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం యొక్క వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలు 1961 ను దృష్టిలో ఉంచుకుని, కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలలో ప్రజా సేవలకు సంబంధించిన సాధారణ ప్రశ్నలు మరియు కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల వ్యవహారాలకు సంబంధించి పనిచేస్తున్న ఐఎఎస్ మరియు ఐపిఎస్ అధికారులకు సంబంధించిన సర్వీస్ విషయాలపై హోం మంత్రిత్వ శాఖ మాత్రమే అధికార పరిధిని కలిగి ఉంటుంది అని సమర్పించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం తరపున ప్రయత్నం జరిగింది.

31. కేంద్ర ప్రభుత్వం సమర్పించిన ఈ వాదన 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పులో ఆమోదించబడలేదు. తీర్పులోని 173వ పేరా (పైన సేకరించినది) ప్రకారం ఎన్ సి టి డి లో ప్రజా సేవలపై జి ఎన్ సి టి డి అధికార పరిధిని కలిగి ఉంటుందని పేర్కొంది.

32. 1958 రూల్స్ లోని రూల్ 16 అనేది అన్ని రాష్ట్రాలలో ప్రధాన కార్యదర్శి పదవిని కలిగి ఉన్న సర్వీస్ సభ్యులకు వర్తించే సాధారణ నియమం. ఎన్ సి టి డి లో పనిచేస్తున్న ప్రధాన కార్యదర్శి మరియు ఇతర రాష్ట్రాలలో పనిచేస్తున్న ప్రధాన కార్యదర్శుల మధ్య ఈ నిబంధన వ్యత్యాసాన్ని చూపదు, అయితే ఎన్ సి టి డి యొక్క ప్రధాన కార్యదర్శి నియామక ప్రక్రియ వ్యవహార నిర్వహణ నియమాలతో చదివిన 1954 రూల్స్ ప్రకారం ఇతర రాష్ట్రాలలో ప్రధాన కార్యదర్శుల నియామక ప్రక్రియకు భిన్నంగా ఉంటుంది. జి ఎన్ సి టి డి లో ప్రధాన కార్యదర్శి పదవి అనేది శాసన పరిధి మరియు జి ఎన్ సి టి డి యొక్క కార్యనిర్వాహక అధికారాల నుండి మినహాయించబడిన అంశాలపై మొత్తం పరిపాలనా నియంత్రణ మరియు పర్యవేక్షణతో సహా గణనీయమైన కార్యాచరణ బాధ్యతలను అప్పగించిన పదవి. రాష్ట్రాలకు నియమించబడిన ప్రధాన కార్యదర్శులకు సంబంధించి, 1958 రూల్స్ లోని రూల్ 16 ప్రకారం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సిఫారసు మేరకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ముందస్తు అనుమతితో "పూర్తి సమర్థన"తో మరియు "ప్రజా ప్రయోజనం" దృష్ట్యా పొడిగింపు మంజూరు చేయవచ్చు. రాష్ట్రాలకు సంబంధించి ప్రధాన కార్యదర్శులు విధులు నిర్వర్తించే రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పాత్రకు సంబంధించి ఈ నిబంధన రూపొందించబడింది. జి ఎన్ సి టి డి యొక్క ప్రధాన కార్యదర్శి పదవి గణనీయంగా విభిన్నంగా ఉంటుంది, ఇందులో ప్రధాన కార్యదర్శి జి ఎన్ సి టి డి యొక్క కార్యనిర్వాహక మరియు

శాసన సామర్థ్యానికి లోబడి అలాగే వెలుపల ఉన్న రెండు విషయాలలో విస్తరించిన కార్యనిర్వాహక విధులను నిర్వహిస్తారు. పర్యవసానంగా, ఒక రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శికి సంబంధించి 1958 రూల్స్ లోని రూల్ 16 ప్రకారం పొడిగింపు మంజూరుకు సంబంధించి పనిచేసే ఆంక్షలు జి ఎన్ సి టి డి కి సంబంధించి కఠినమైన అర్థంలో వర్తించవు. ఏదేమైనా, జాబితా 2 లోని ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18 మరియు ఎంట్రీలు 1, 2 మరియు 18కు సంబంధించిన ఎంట్రీలు 64, 65 మరియు 66 వంటి మినహాయించబడిన విషయాలలో దేనికీ విస్తరించని జి ఎన్ సి టి డి యొక్క అటువంటి ఇతర అధికారుల సర్వీస్ పొడిగింపుకు సంబంధించి రూల్ 16 నిస్సందేహంగా వర్తిస్తుంది.

33. పై కారణాల వల్ల, ఈ దశలో, 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో పేర్కొన్న సూత్రాలను మరియు జి ఎన్ సి టి డి చట్టం, 1991 కి సవరణ ఫలితంగా జరిగిన తదనంతర పరిణామాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని, ప్రస్తుత ప్రధాన కార్యదర్శి సేవలను ఆరు నెలల పాటు పొడిగించాలని కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకున్న నిర్ణయం చట్టాన్ని ఉల్లంఘించినట్లు భావించలేమని మేము నిర్ధారణకు వచ్చాము.

34. అయితే, ఈ ఉత్తర్వులోని విశ్లేషణ రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ముందు తీర్పు కోసం పెండింగ్లో ఉన్న సమస్యలపై ఎటువంటి నిశ్చయాత్మక నిర్ణయంలోకి ప్రవేశించకుండా ప్రస్తుత దశలో కేసు మూల్యాంకనానికి మాత్రమే పరిమితం చేయబడిందని మేము స్పష్టం చేస్తున్నాము.

35. ప్రధాన కార్యదర్శి పాత్రపై కొన్ని పరిశీలనలను నమోదు చేయడం సముచితమని మేము భావిస్తున్నా . **రాయప్ప** (పైన పేర్కొన్న) కేసులో ఈ కోర్టు గమనించినట్లుగా, ప్రధాన కార్యదర్శి పదవి అనేది "గొప్ప విశ్వాసంతో కూడిన పదవి– పరిపాలనలో ఒక ప్రధానాధారం". 2023 రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పులో ఈ కోర్టు ప్రభుత్వోద్యోగులు రాజకీయంగా తటస్థంగా ఉండాలని మరియు సమిష్టి బాధ్యత యొక్క ట్రిపుల్–చైన్ అంతర్లీన సూత్రాన్ని అమలు చేయడానికి ఎన్నుకోబడిన వర్గం యొక్క ఆదేశాలకు కట్టుబడి ఉండాలని అభిప్రాయపడింది. ప్రధాన కార్యదర్శి పదవి ప్రత్యేకమైనది. ప్రధాన కార్యదర్శి జి ఎన్ సి టి డి కార్యనిర్వాహక పరిధిలో మరియు వెలుపల ఉండే విధులను నిర్వహిస్తారు. ప్రధాన కార్యదర్శిని కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమించినప్పటికీ, తమ కార్యనిర్వాహక సామర్థ్యం విస్తరించే విషయాలలో ఎన్నికైన ప్రభుత్వం ఆదేశాలను పాటించాలి. ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి చర్యలు (లేదా నిష్క్రియాత్మకత)

ఎన్నుకోబడిన ప్రభుత్వాన్ని స్తంభింపజేయకూడదు.

36. పై పరిశీలనల ప్రకారం రిట్ పిటిషన్ పరిష్కరించబడింది. పెండింగ్లో ఉన్న దరఖాస్తులు, ఏవైనా ఉంటే, అవి పరిష్కరించబడతాయి.

.....ప్రధాన న్యాయమూర్తి
[డాక్టర్ ధనంజయ వై చంద్రచూడ్]

.....న్యాయమూర్తి
[జె బి పార్దివాలా]

.....న్యాయమూర్తి
[మనోజ్ మిశ్రా]

న్యూఢిల్లీ;
నవంబర్ 29, 2023
జి కె ఎ